

OAiB
ORTA ANADOLU
HUBUBAT, BAKLIYAT, YAğLI TOHUMLAR
VE MAMULLERİ
İHRACATÇILARI BİRLİğİ

JAPONYA ÜLKE RAPORU

2020

Hazırlayan: Ceren COŐKUN

İÇİNDEKİLER

GENEL BİLGİLER	3
ÜLKEYE İLİŞKİN BİLGİLER.....	3
GENEL EKONOMİK DURUM	4
EKONOMİK YAPI	4
JAPONYA'NIN DIŞ TİCARETİ	6
TÜRKİYE İLE TİCARETİ	11
PAZAR İLE İLGİLİ BİLGİLER.....	22
İTHALAT REJİMİ.....	22
İHRACAT REJİMİ.....	23
TARİFELER VE DİĞER VERGİLER	23
TARİFE DIŞI ENGELLER	23
ÜRÜN STANDARTLARI İLE İLGİLİ UYGULAMALAR.....	23
DAĞITIM KANALLARI	24
JAPON DAĞITIM SİSTEMİNE ÖZGÜ UYGULAMALAR	24
DAĞITIM KANALLARININ SEÇİMİ	26
TİCARETİ ETKİLEYEN KÜLTÜREL FAKTÖRLER	27
PASAPORT VE VİZE İŞLEMLERİ	27
RESMİ TATİLLER VE ÇALIŞMA SAATLERİ	27
KULLANILAN LİSAN	28
KAYNAKÇA	29

GENEL BİLGİLER

ÜLKEYE İLİŞKİN BİLGİLER

GSYİH/Nominal ¹ (Milyar \$)	: 4.954 USD (IMF ² , 2018)
KBGSYİH (\$)	: 39.166 USD (IMF,2018)
Nüfus	: 126 Milyon (IMF,2018)
Yüzölçümü (km ²)	: 377.915 km ²
Başkent	: Tokyo

Çin Halk Cumhuriyeti'nin kuzeydoğusunda, Kore Yarımadasının doğusunda ve Rusya'nın Sibirya bölgesinin güneyinde yer alan Japonya'da, en önemli adalar Hokkaido, Honshu Shikoku ve Kyushu'dur. Bunların dışında 3000'i aşkın küçük ada mevcut olup, bazılarında yerleşim mevcut değildir. Japonya'da iklim kuzeyden güneye çeşitlilik göstermektedir. Ülkenin %70'i yerleşime uygun olmayacak ölçüde dağlıktır. Bu nedenle arazi fiyatları son derece yüksektir. Japonya'nın doğal koşulları hava ve deniz trafiğini zorlaştırdığından kara yolu ulaşımı yoğunluk kazanmıştır. Yüksek teknolojik hızlı tren taşımacılığı gelişmiştir. Kobe ülkenin en büyük deniz limanı olup, Narita/Tokyo ve Kansai/Osaka, Kobe, Kyoto en büyük hava limanlarıdır.

Japonya, temsili demokrasi ile yönetilmektedir. Japon Parlamentosu devletin en üst organıdır. Hükümet Parlamentaoya karşı sorumludur. Japon İmparatoru Devlet Başkanı'dır. Japonya'da resmi olarak 47 il bulunmakta olup, her ilin bir valisi ve belediye başkanı bulunmaktadır. Yine resmi olmayan özellikle kırsal kesimde birçok bölge mevcuttur. Japonya'nın modern politik dönemi 1868'de Meiji Hanedanı zamanında başlamış, parlamento 1890 yılında kurulmuştur. Ancak Japonya'nın dünya ekonomik ve politik sistemi içinde bugünkü yerini alması 2. Dünya Savaşı'ndan sonra olmuştur. Bugün Japonya, dünyadaki en gelişmiş ekonomilerden biri olarak, ülkemiz için de önem arz eden büyük bir dış ticaret partneridir.

Japonya'da son 50 yılda nüfus artmaya devam etmekte olup, son yıllarda nüfus artış hızı yavaşlamaya başlamıştır. 1950'lerde Japonya'da işgücü bakımından aktif olan nüfus (15-64 yaş arası) çoğunlukta iken 2000'li yıllarda söz konusu yapının önemli ölçüde değiştiği gözlenmektedir. Bugünkü durum itibariyle, 0-14 yaş arası olan nüfus toplumun sadece %16,7'sini oluşturmakta ve 65 yaş ve üstü olan kesimin oranı %28,9'a yükselmiş bulunmaktadır. Doğum oranının düşük seviyelerde seyretmesi, özellikle yaşlı kesimde artan ölüm oranları ve ülke dışından gelecek göçün sınırlı kalması söz konusu düşüşün en önemli nedenleri olarak gösterilmektedir. Dışardan göç ancak göç edecek kişilerin vasıflı olması

¹ Nominal Gayri Safi Yurtiçi Hasıla cari fiyatlarla ifade üretilen tüm mal ve hizmetlerin değerini ölçer.

² IMF - International Monetary Fund / Uluslararası Para Fonu

durumunda izin verilmektedir. 2050 yılı itibariyle ekonomik olarak aktif nüfusun %53,1'e düşeceği tahmin edilmekte olup, yapılan projeksiyonlar sonucu 0–14 yaş arası kesimin toplumun %8,6'sını, 65 yaş ve üstü kesimin de toplumun %39,5'ini oluşturacağı öngörülmektedir. Japonya'da 65 yaş ve üstü kesimin tüm nüfusa oranı %23'dür. Dünyadaki en yüksek orana sahip olan Japonya'yı %20,4 ile Almanya ve İtalya izlemektedir.

Bu durum ihracatımız açısından değerlendirildiğinde, önümüzdeki dönemde özellikle yaşlı insanların kullanabileceği ürünlerin önem kazanacağı ve pazarın başlıca alıcı kesiminde bulunacak olan bu segmentin ihtiyaçları çerçevesinde şekilleneceği düşünülmektedir. Bu durumun gıda tüketimi üzerine şöyle bir etkisi öngörülebilir; Japon halkı zaten sağlıklı beslenen ve niş yani kendine özgü bir mutfığa sahip bir ülkedir. Nüfus yaşlandıkça, hazır gıda tüketimi azalmakta, bunun yerini ise sağlıklı gıda alışkanlıkları almaktadır. Sağlıklı hububat (masum beyaz diye adlandırılan ürün grubu), bakliyatlar, yağlı tohumlar ve yemeklerin yanında sıklıkla tükettikleri pirinç ve makarna tüketiminin zaman geçtikçe artacağı ve pazara bulgur gibi bize özel niş ürünlerimizi sokabileceğimiz aşikardır.

1970'lerdeki iki büyük petrol krizinden sonra Japon hükümeti enerji tasarrufu önlemlerine yatırım yapmıştır. Kalori değeri ve temizliği nedeni ile likid doğal gaz talebi giderek artmaktadır. Bu alandaki en büyük tedarikçi Endonezya'dır. Ülkedeki mevcut taş kömürü üretimi giderek azalmaktadır. İçinde bulunulan coğrafi koşullar nedeniyle ithal taş kömürü ülkede üretilen taş kömürüne kıyasla daha ucuza mal olmaktadır. Elektrik enerjisi fiyatları diğer OECD üyesi ülkeler arasında en pahalı olanıdır. Bunun nedeni ise çevresel önlemler, depreme dayanıklı santraller kurma zorunluluğu; kısacası pahalı altyapıdır. Halihazırda, çevre ve enerji ile ilgili konular küresel ısınma ve enerji tasarrufu çerçevesinde şekillenmekte olup, bu durum iş çevrelerine de yansımış bulunmaktadır. Çevre sektöründe ön plana çıkan ürünler daha az kirletici özelliğine sahip ürünler, atık temizleme üniteleri, geri dönüşüm ve doğa ile dost enerjiler, çevresel geri kazanım ve eko-tatil gibi konulardır. Ülkede çeşitli çevre koruma örgütleri aktif olarak faaliyet göstermekte olup, tüketici eğilimlerin şekillenmesinde önemli rol oynamaktadır. Çevre teknolojileri sektörü oldukça gelişmiş konumda olup, Japonya bu konuda dünyanın önde gelen üreticileri arasında yer almaktadır. Bu sebeple, gıda paketlemesinde geri dönüştürülebilir ürünler kullanılmasında avantaj görülmektedir.

GENEL EKONOMİK DURUM

EKONOMİK YAPI

2. Dünya savaşından bu yana düzenli olarak büyümeye devam eden Japonya ekonomisinin büyümesi 2008 yılında önemli ölçüde yavaşlamaya başlamıştır. Ekonomik büyümesi ağırlıklı olarak ihracata dayanan Japonya'da, dışarıdan gelen taleplerin ekonomik kriz dolayısıyla azalmaya başlaması sonucu hükümet yerel talebi canlandırmaya yönelik önlemleri artırmıştır.

Japonya'da enflasyonist baskıların yeniden ortaya çıkmasıyla TÜFE %1,4 oranında gerçekleşmiştir. 2014 yılında bu trendin devam etmesi bazı faktörlere bağlıdır. Bunların en önemlisi Merkez Bankasının %2'lik enflasyon hedefini gerçekleştirmek için yürüttüğü ultra-gevşek para politikasıdır. Ayrıca tüketici vergilerinde planlanan artışlar (Nisan 2014'de %8, Ekim 2015'te %10) fiyat seviyesinde yükselmeye neden olacaktır. Ayrıca çıktı açığındaki daralma ve zayıf Yen tüketici fiyatlarını yukarıya doğru itecektir. İMF tahminlerine göre ortalama tüketici fiyatları enflasyonunun 2014 yılında %2,8 ile zirve yapması, 2016 da %1,8'e düşmesi beklenmektedir. Japonya'nın yurt dışı yatırımlarının sektörel dağılımı incelendiğinde, imalat sektöründeki yatırımların %32 finans ve hizmet sektörlerinin yer aldığı imalat dışı yatırımların payının ise % 70 seviyesinde olduğu tespit edilmektedir.

Dünyanın üçüncü büyük ekonomisi konumunda bulunan Japonya, yabancı yatırımcıların ilgisini çekmeye devam etmekte ancak ülkeye yapılan doğrudan yabancı yatırım oranı görece düşük seviyelerde kalmaktadır. Buna karşın Japon işadamlarının ülke dışına yönelik yatırımları dünyada önemli seviyelere ulaşmış bulunmaktadır. ABD ile büyük AB ülkeleri firmaları Japonya'daki en önemli yabancı yatırımcılar olup, ve geçmiş yıllarda ülkeye yapılan yabancı yatırımların yarısından fazlasını oluşturmaktadır. Söz konusu yatırımlar, imalata dayalı olmayan işkollarında gerçekleşmiştir ve özellikle bu yatırımlarda finansal hizmetler ile perakendecilik ön plana çıkmıştır. İmalata dayalı doğrudan yabancı yatırımlarda ise otomotiv sanayi en yüksek yatırımların gerçekleştiği alandır. Ülke/ bölge bazında incelendiğinde Japonya'nın dış yatırımları en fazla artan ülke grubu Kuzey Amerika ve İngiltere ülkeleri olmuştur.

Büyük öncelik verilen bir diğer strateji ise, yurt içi üretimin güçlendirilmesi olarak ortaya çıkmıştır. Japonya'nın halen toplam üretiminin %30'u yurt dışı üretimden kaynaklanmaktadır. Özellikle elektronik sektöründeki konvansiyonel ürünlerde, Japon firmaları tarafından Çin ve ASEAN ülkelerinde gerçekleştirilen üretim miktarı, Japonya içindeki üretim miktarını aşmış durumdadır. Ancak katma değeri yüksek ve yeni teknoloji içeren ürünlerin çok büyük bir kısmı halen Japonya içinde üretilmektedir. Özellikle yüksek teknoloji ürünü dijital kamera, LCD televizyon, mobil telefon gibi ürünlerdeki iç talep artışı, son iki yıldır Japon ekonomisinin büyümesindeki önemli itici faktörlerden olmuştur. Orta vadede bu gibi yüksek teknoloji içeren ürünlerin üretilebileceği bölgeler olarak, ASEAN ülkeleri gösterilmektedir. Ancak bazı Japon firmalar, en büyük rekabet avantajları olan teknolojik üstünlüklerinin bu ülkelerde taklit edilebileceğinden hareketle, halen yurt dışı yatırımlara çok sıcak bakmamaktadır.

JETRO (Japan External Trade Organization) ülkede iş kurmak isteyen potansiyel yatırımcılara ücretsiz danışmanlık sağlamaktadır. Söz konusu danışmanlık ülkenin sanayi yapısı, hammadde temini, satış sistemleri vb konuları üzerine olabildiği gibi, firmanın ihtiyaçlarına göre de sağlanabilmektedir. Biyoteknoloji, bilgi teknolojileri, ilaç sanayi, tıbbi alet ve

ekipman, işlenmiş gıdalar, gıda hizmetleri, çevre teknolojileri, nano teknoloji, genel ticaret ve yatırım mevzuatı konusunda uzmanlaşmış personeli bulunmaktadır.

JAPONYA'NIN DIŞ TİCARETİ

Genel Dış Ticareti

2009 yılında yaşanan global ekonomik kriz Japon dış ticaretine de yansımıştır. Dış taleplere bağlı olarak gelişen Japon ekonomisi bu krizden olumsuz yönde etkilenmiştir. Japonya'nın 2010 yılı ihracatı önceki yıla göre %32,1 artarak 769,8 milyar \$'a ulaşırken, ithalat da %25,2 artarak 694,1 milyar \$ olarak gerçekleşmiştir. 2010'da artan enerji fiyatları, Japonya'nın 2011 yılında 1980'den beri ilk defa dış ticaret açığı vermesine neden olmuştur. 2013 yılında ise Japonya'nın ihracatı, %10'luk düşüşle 715,1 milyar \$'a düşmüş, ithalatı %6 düşüşle 833 milyar dolara ulaşmıştır. Dış ticaret açığı da 118 milyar \$'a yükselmiştir. 2014 yılında ihracat 690 milyar \$, ithalat ise 812 milyar \$'a düşmüştür. 2015 yılında ihracat 625 milyar \$ iken ithalat 648 milyar \$ olmuştur. 2016 yılında ihracat 645,6 milyar \$, ithalat 608 milyar \$ olarak gerçekleşmiştir. 2017 yılında ise ihracat 698 milyar \$ iken ithalat 672 milyar \$ olarak gerçekleşmiştir. 2018 yılında 11 milyar \$ dış ticaret açığı verirken, dış ticaret hacmini de 1,5 milyar \$'a çıkarmış, ihracat 738 milyar \$, ithalat ise 749 milyar \$ olarak gerçekleşmiştir.

Dış Ticareti Verileri (1.000 \$)

YILLAR	İHRACAT	İTHALAT	HACİM	DENGE
2008	781.412.163	762.533.921	1.543.946.084	18.878.242
2009	580.718.734	551.984.751	1.132.703.485	28.733.983
2010	769.773.832	694.059.160	1.463.832.992	75.714.672
2011	823.183.759	855.380.474	1.678.564.233	-32.196.715
2012	798.620.023	886.031.094	1.684.651.117	-87.411.071
2013	715.097.244	833.166.061	1.548.263.305	-118.068.817
2014	690.217.466	812.184.752	1.502.402.218	-121.967.286
2015	625.005.915	648.436.326	1.273.442.241	-23.430.411
2016	645.589.410	608.071.912	1.253.661.322	37.517.498
2017	698.021.623	672.100.069	1.370.121.692	25.921.554
2018	738.164.252	749.092.205	1.487.256.457	-10.927.953

Kaynak: Trademap, 2020 (Mayıs)

İhracatı

Abe Yönetimi'ne göre, Japonya hükümeti ülke ekonomisini daha fazla dış rekabete açmaya ve Trans-Pasifik Ortaklığı'nda (TPP)³ 11 ticaret ortağına katılmak da dahil olmak üzere Japon şirketleri için yeni ihracat fırsatları yaratmaya çalışmakta. Japonya, TPP'yi Aralık 2016'da onaylayan ilk ülke oldu, ancak ABD Ocak 2017'de sözleşmeden çekilince, Kasım 2017'de geri kalan 11 ülke, Trans-Pasifik Ortaklığı (CPTPP)⁴ için kapsamlı ve ilerici anlaşma adını değiştirdikleri değiştirilmiş bir anlaşmanın temel unsurları üzerinde anlaşta. Japonya ayrıca Temmuz 2017'de Avrupa Birliği ile Ekonomik Ortaklık Anlaşması konusunda kendi ihracatını arttırmayı gözettiği için, anlaşmaya vardı. İhracatında başlıca ürünler, motorlu taşıtlar, taraktörler ve parçaları, elektronik entegre devreler ve genel olarak makineler ve kara-deniz taşıtlarıdır. İhracatında başlıca ülkeler Çin, ABD ve G. Kore'dir. Türkiye ihracatında, 3 milyar dolarla 28. Sırada yer almaktadır.

İhracatında başlıca ürünler (1.000 \$)

GTİP	ÜRÜNLER	2016	2017	2018
	TOPLAM İHRACATI	645.589.410	698.021.623	738.164.252
'8703	Motorlu arabalar ve diğer motorlu taşıtlar esas olarak kişilerin taşınması için tasarlanmış olanlar	91.993.589	93.366.507	99.123.167
'9999	Başka yerde belirtilmeyen ürünler	38.221.709	44.060.363	45.598.508
'8708	Traktör parçaları ve aksesuarları, on veya daha fazla kişinin taşınması için motorlu taşıtlar, ...	31.699.752	34.538.056	35.873.377
'8542	Elektronik entegre devreler; bunların parçaları	24.088.970	26.669.354	28.032.854
'8486	Yarı iletken üretiminde sadece veya temel olarak kullanılan türden makineler ve cihazlar ...	17.840.518	22.738.285	24.721.618
'8901	Cruise gemileri, gezi tekneleri, feribotlar, yük gemileri, mavnalar ve benzer gemiler için ...	12.195.782	11.765.681	12.382.156
'8429	Kendinden itmeli buldozerler, greyderler, kazıyıcılar, mekanik kepçeler, ekskavatörler, ...	7.993.113	9.348.334	10.637.898

³ Avustralya, Yeni Zelanda, Brunei, Singapur, Peru, Şili, Vietnam, Malezya, Meksika, Kanada ve Japonya ile Trans-Pasifik Ortaklığı (Trans Pacific Partnership-TPP) Serbest Ticaret Anlaşması 2016'da imzalanmış olup, henüz yürürlüğe girmemişken, yeni seçildiği dönemde ABD başkanı Donald Trump Ocak 2017'de TPP'den ABD'nin imzasını geri almıştır.

⁴ TPP11 veya TPP-11 olarak da bilinen Trans-Pasifik Ortaklığı için kapsamlı ve ilerici anlaşma, Avustralya, Brunei, Kanada, Şili, Japonya, Malezya, Meksika, Yeni Zelanda, Peru, Singapur ve Vietnam arasındaki bir ticaret anlaşmasıdır.

'2710	Petrol yağları ve bitümenli minerallerden elde edilen yağlar (ham olanlar hariç); ve bunları içeren müstahzarlar ...	7.599.716	8.895.059	10.271.809
'8443	Levha, silindir ve diğer baskı bileşenleri ile baskı için kullanılan baskı makineleri ...	9.823.675	10.018.623	9.897.860
'8479	Başka bir yerde belirtilmeyen veya yer almayan, ayrı ayrı işlevleri olan makineler ve mekanik cihazlar ...	7.918.596	9.620.962	9.635.937
'8704	Motorlu ve kabinli şasi de dahil olmak üzere, malların taşınması için motorlu araçlar	8.873.156	8.859.731	9.196.029
'8541	Diyotlar, transistörler ve benzer yarı iletken cihazlar; ışığa duyarlı yarı iletken cihazlar, ...	8.866.484	8.853.730	9.147.666
'8536	Elektrik devrelerini değiştirmek veya korumak için veya bağlantı yapmak için elektrikli cihazlar ...	7.481.777	8.321.375	8.163.527
'7208	Demir veya alaşımsız çelikten yassı haddelenmiş ürünler, genişlik > = 600 mm, sıcak haddelenmiş, kaplanmamış, ...	6.255.757	7.354.866	8.037.632
'8407	Kıvılcım ateşlemeli pistonlu veya döner içten yanmalı pistonlu motor	5.701.066	6.129.836	7.042.060
'8409	Yalnızca veya esas olarak pruva yönü olan içten yanmalı pistonlu motorla kullanıma uygun parçalar	5.994.505	6.581.767	6.962.327
'7108	Altın; platin kaplamalı, işlenmemiş veya yarı mamulden daha fazla işlenmemiş olanlar dahil ...	7.352.275	8.434.815	6.278.720
'8532	Elektrikli kapasitörler, sabit, değişken veya ayarlanabilir "ön ayarlı"; bunların parçaları	4.454.761	5.048.117	6.042.235
'2902	Devirli hidrokarbonlar	4.533.106	5.153.002	5.982.046
'3920	Takviye edilmemiş, lamine edilmemiş, hüresel olmayan plastik levhalar, levhalar, filmler, folyolar ve şeritler ...	5.399.964	5.499.487	5.758.940

Kaynak: Trademap- 2020 (Mayıs)

İhracatında Başlıca Ülkeler (1.000 \$)

Ülkeler (ilk 10)	2015	2016	2017	2018
Çin	109.323.922	113.946.189	132.760.341	144.046.136
ABD	126.388.404	130.718.068	135.071.360	140.656.292
G. Kore	44.052.147	46.282.336	53.276.519	52.479.456
Tayvan	36.962.037	39.337.034	40.638.392	42.391.676
Hong Kong	35.010.267	33.658.590	35.433.758	34.721.568
Tayland	27.989.605	27.425.959	29.427.452	32.272.971
Singapur	19.859.504	19.862.199	22.652.218	23.409.813
Almanya	16.236.613	17.670.716	18.943.142	20.890.775
Avustralya	12.853.711	14.119.933	16.010.774	17.087.806
Vietnam	12.542.798	13.003.579	15.051.393	16.434.251
...	...	...	...	...
29.Türkiye	2.161.561	2.863.965	3.162.276	3.190.786
Genel Toplam	625.005.915	645.589.410	698.021.623	738.164.252

Kaynak: Trademap- 2020 (Mayıs)

İthalatı

Kritik doğal kaynakların az olması nedeniyle Japonya uzun zamandır ithal enerji ve hammaddelere bağımlı olmuştur. 2011'deki deprem ve tsunami felaketinin ardından Japonya'nın nükleer reaktörlerinin tamamen kapatılmasından sonra, Japonya'nın sanayi sektörü ithal fosil yakıtlara eskiye göre daha da bağımlı hale geldi. Bununla birlikte, ABE'nin hükümeti katı yeni güvenlik standartlarını karşılayan ve nükleer enerjinin temel yük elektrik kaynağı olarak önemini vurgulayan nükleer santralleri yeniden başlatmaya çalışıyor.

İthalatında başlıca ürünler (1.000 \$)

GTİP	ÜRÜNLER	2016	2017	2018
	TOPLAM İTHALATI	608.071.912	672.100.069	749.092.205
'2709	Petrol yağları ve bitümenli minerallerden elde edilen ham yağlar	50.863.559	63.771.259	80.676.236
'2711	Petrol gazı ve diğer gaz halindeki hidrokarbonlar	34.388.395	40.321.088	49.107.502
'8517	Hücresel şebekeler veya diğer kablosuz şebekeler için telefonlar dahil telefon setleri	23.640.580	26.203.275	26.206.770
'2701	Kömür; kömürden üretilen briketler, ovoidler ve benzeri katı yakıtlar	15.271.301	22.933.064	25.385.144
'8542	Elektronik entegre devreler; bunların parçaları	16.993.122	19.456.535	20.152.983
'2710	Petrol yağları ve bitümenli minerallerden elde edilen yağlar (ham olanlar hariç); içeren müstahzarlar	9.411.965	12.922.093	17.720.016
'3004	Terapötik veya profilaktik kullanımlar için karışık veya karışık ürünlerden oluşan ilaçlar	17.079.177	14.819.886	16.425.742
'8471	Otomatik veri işleme makineleri ve birimleri; manyetik veya optik okuyucular, makineler	13.264.123	14.859.499	15.542.596
'8703	Motorlu taşıtlar ve esas olarak kişilerin taşınması için tasarlanmış diğer motorlu araçlar	10.348.182	11.108.232	12.187.111
'9999	Başka yerde belirtilmeyen ürünler	10.592.055	11.299.775	11.736.701
'2603	Bakır cevherleri ve konsantreleri	7.444.980	8.338.268	9.834.838
'2601	Demir cevherleri ve konsantreleri (kavrulmuş demir piritler dahil)	7.362.451	9.647.516	9.316.604
'8708	Traktör parçaları ve aksesuarları, on veya daha fazla kişinin taşınması için motorlu taşıtlar	7.622.900	8.272.582	8.887.520
'8411	Turbojetler, türbopropeller ve diğer gaz türbinleri	6.265.553	6.568.078	8.214.114
'3002	İnsan kanı; terapötik, profilaktik veya diagnostik kullanımlar için hazırlanan hayvan kanı; antiserumlar	6.121.254	6.345.531	7.765.540
'8544	İzoleli "emaye veya eloksallı" tel, kablo "koaksiyel kablo dahil" ve diğer yalıtılmış..	6.147.433	6.768.854	7.530.738
'9018	Tıp, cerrahi, diş veya veterinerlik bilimlerinde kullanılan alet ve cihazlar	5.639.281	5.738.693	6.371.485

'8486	Yarı iletken üretiminde sadece veya temel olarak kullanılan türden makineler ve aparatlar	2.845.247	4.589.413	6.364.330
'7601	İşlenmemiş alüminyum	4.314.974	5.660.143	6.332.051

Kaynak: Trademap- 2020(Mayıs)

İthalatında Başlıca Ülkeler (1.000 \$)

Ülkeler (ilk 10)	2015	2016	2017	2018	Toplamdaki Pay %
TOPLAM İTHALATI	648.436.326	608.071.912	672.100.069	749.092.205	
Çin	160.501.113	156.848.668	164.587.366	173.814.744	23,2
ABD	68.293.247	69.352.123	73.972.186	83.668.363	11,2
Avustralya	34.842.034	30.490.161	38.919.119	45.733.812	6,1
S. Arabistan	25.080.489	19.607.267	27.773.705	33.814.637	4,5
G. Kore	26.807.097	25.066.850	28.110.663	32.149.067	4,3
BAE	23.514.011	17.331.269	20.764.354	27.609.974	3,7
Tayvan	23.271.149	23.001.238	25.391.415	27.134.971	3,6
Almanya	20.276.184	22.064.107	23.424.849	25.989.329	3,5
Tayland	20.420.814	20.177.296	22.738.475	25.086.988	3,3
Endonezya	19.813.349	18.249.271	19.889.369	21.603.717	2,9
...	...	...	...	...	...
57.Türkiye	626.061	564.393	633.976	755.236	0,10

Kaynak: Trademap, 2020 (Mayıs)

TÜRKİYE İLE TİCARETİ

Türkiye ile Japonya arasındaki dostluğun temelleri 19.yüzyılın sonlarına uzanmaktadır. Sultan İkinci Abdülhamit'in Japon İmparatoru Meiji'ye mukabil hediyesini ve dostluk mesajını götürmek üzere 1890 yılında Japonya'yı ziyaret eden Ertuğrul firkateyni dönüş yolunda Kushimoto açıklarında batmış ve 532 denizcimiz yaşamını yitirmiştir. Bu elim olay sonrasında önce Oşimalı Japon köylülerinin denizcilerimizin kurtarılmalarına yönelik gayretleri, kazanın duyulmasıyla birlikte de Japon halkı ve makamlarının yaralılarımız ile şehitlerimizin ailelerine yönelik ilgi ve yardım kampanyaları Türk-Japon dostluğunun temellerini oluşturmuştur. Bu bağlamda İran-İrak Savaşı sürerken 1985 yılında Tahran'da mahsur kalan çok sayıda Japon vatandaşının Japon makamlarının yardım çağrısı üzerine Türk Hava Yolları tarafından Japonya'ya götürülmeleri de ilişkilerdeki bir diğer duygusal dönüm noktasını teşkil etmiştir.

Türkiye ile Japonya arasındaki diplomatik ilişkiler 1924 yılında kurulmuş, Japonya nezdindeki ilk temsilciliğimiz 1925 yılında faaliyete geçmiştir. 2013 yılında “Stratejik Ortaklık” düzeyine yükseltile siyasi ilişkilerimiz son dönemde karşılıklı üst düzey ziyaretlerle hızla gelişmektedir. Japonya ile Türkiye arasındaki köklü ilişkilerin geliştirilmesi ve Türkiye'nin tanıtımına katkı sağlamak amacıyla 2003 yılı "Japonya'da Türkiye Yılı", 2010 yılı da “Türkiye’de Japon yılı” olarak kutlanmıştır. 2019 yılı ise “Japonya’da Türk Kültür Yılı” olarak kutlanmaktadır. Fakat bunlara rağmen, dış ticaret açığı Türkiye'nin aleyhine olmuş ve 2019 yılında 3,1 milyar Dolar ile kapanmıştır. İki ülke arasındaki ticari ilişkiler ağırlıklı olarak Japonya’dan yapılan ithalat ile yönlendirilmektedir. Japonya’ya ihraç ettiğimiz ürünlerin başında, balıklar, makarnalar, taşıtlar için aksam ve parçalar, çinko cevherleri ve halılar gelmektedir. Geçen yıl ilk defa Yolcu, Gezinti Gemileri, Feribotlar, Yük Gemileri ihraç edilmiş olup, bu ihracat toplam ihracatın %2,3’üne denk gelmektedir.

Türkiye-Japonya Dış Ticaret Göstergeleri (1.000 \$)

Yıl	İhracat	İthalat	Hacim	Denge
2009	232.847	2.781.971	3.014.818	-2.549.124
2010	272.219	3.297.796	3.570.015	-3.025.578
2011	296.413	4.263.730	4.560.144	-3.967.317
2012	31.762	3.601.427	3.933.189	-3.269.666
2013	409.236	3.453.190	3.862.425	-3.043.954
2014	375.472	3.199.915	3.575.387	-2.824.443
2015	334.814	3.178.079	3.512.893	-2.843.265
2016	354.380	3.943.604	4.297.984	-3.589.224
2017	411.531	4.281.472	4.693.003	-3.869.941
2018	479.384	4.124.170	4.603.553	-3.644.786
2019	502.851	3.647.886	4.150.737	-3.145.036

Kaynak: TUIK, 2020 (Mayıs)

Türkiye'nin Japonya'ya İhracatında Başlıca Ürünler (\$)

Orta Anadolu Hububat, Bakliyat, Yağlı Tohumlar ve Mamulleri İhracatçıları Birliği

GTİP	ÜRÜNLER	2017	2018	2019	Pay (%) 2019	2018- 2019 Değişimi (%)
	TOPLAM	411.531.046	479.383.643	502.850.599	100	11,4
0302	Balıklar (Taze Veya Soğutulmuş)	44.677.393	45.704.499	69.044.516	13,7	51,1
1902	Makarnalar Ve Kuskus	40.941.934	37.975.793	38.173.333	7,6	0,5
8708	Karayolu Taşıtları İçin Aksam, Parça Ve Aksesuarlar	49.297.693	58.494.894	25.334.108	5,0	-56,7
2608	Çinko Cevherleri Ve Konsantreleri	26.095.796	22.742.534	19.557.596	3,9	-14,0
5701	Düğümlü Veya Sarmalı Halılar Ve Diğer Dokumaya Elverişli Maddelerden Düğümlü Veya Sarmalı Yer Kaplam	1.933.382	4.769.252	16.603.694	3,3	248,1
7202	Ferro Alyajlar	11.301.066	17.573.385	16.196.574	3,2	-7,8
0806	Üzümler (Taze/Kurutulmuş)	4.024.463	13.617.423	14.678.920	2,9	7,8
8901	Yolcu, Gezinti Gemileri, Feribotlar, Yük Gemileri, Mavnalar Ve İnsan Veya Yük Taşımaya Mahsus Benzer			11.500.000	2,3	-
2008	Tarifenin Başka Yerinde Belirtilmeyen Meyve Ve Yenilen Diğer Bitki Parçalarının Konserveleri	5.899.947	6.270.903	9.578.548	1,9	52,7
2002	Domates (Sirke/Asetik Asitten Başka Usullerle Hazırlanmış Veya Konserve Edilmiş)	10.139.620	9.749.274	9.178.263	1,8	-5,9
1509	Zeytinyağı Ve Fraksiyonları (Kimyasal Olarak Değiştirilmemiş)	4.994.313	13.487.351	8.180.823	1,6	-39,3
0804	Hurma, İncir, Ananas, Avokado Ve Guava Armudu, Mango Ve Mangost (Taze/Kurutulmuş)	7.877.010	7.862.836	8.074.615	1,6	2,7
6109	Tişörtler, Fanilalar, Atletler, Kaşkorseler Ve Diğer İç Giyim Eşyası (Örme Veya Kroşe)	5.344.246	7.722.210	7.892.675	1,6	2,2
2009	Meyve Ve Sebze Suları (Fermente Edilmemiş, Alkol Katılmamış)	4.416.139	6.227.379	7.348.968	1,5	18,0
2836	Karbonat; Peroksikarbonat; Amonyum Karbomat İçeren Ticari Amonyum Karbonat	1.226.746	2.110.375	6.648.453	1,3	215,0
5702	Dokunmuş Halılar Ve	6.380.893	5.753.863	6.247.060	1,2	8,6

	Dokumaya Elverişli Maddelerden Diğer Yer Kaplamaları					
2528	Tabii Boratlar Ve Bunların Konsantreleri	5.983.896	6.876.005	6.184.401	1,2	-10,1
1207	Diğer Yağlı Tohumlar Ve Meyveler	4.155.737	4.528.752	6.180.966	1,2	36,5
9403	Diğer Mobilyalar Ve Bunların Aksam Ve Parçaları	4.939.990	5.284.029	6.018.795	1,2	13,9
8409	Sadece Veya Esas İtibariyle 84.07 Veya 84.08 Pozisyonlarındaki Motorların Aksam Ve Parçaları	8.776.200	9.054.492	5.217.004	1,0	-42,4

Kaynak: TUIK, 2020 (Mayıs)

Japonya'ya Hububat, Bakliyat, Yağlı Tohumlar ve Mamulleri Sektörü İhracatımızda Başlıca Ürünler (\$)

GRUPAD	2017	2018	2019	Değişim (%)	Vergi Oranları (%)
MAKARNA	40.941.934	37.975.793	38.173.333	0,5	4-22
DİĞER YAĞLI TOHUMLAR	4.869.865	5.288.888	7.537.048	42,5	0-99
TATLI BİSKÜVİ VE GOFRETLER	671.053	1.113.259	3.953.359	255,1	14-20
KAKAO VE KAKAO MÜSTAHZARLARI	1.289.659	2.690.983	3.731.691	38,7	0-23
AYÇİÇEK YAĞI (RAFİNE)	1.188.758	1.573.158	1.534.395	-2,5	7
DİĞER ŞEKERLİ MAMULLER	3.731.466	1.633.870	1.359.629	-16,8	16-26
KAKAOSUZ ŞEKER MAMÜLLERİ	579.059	1.161.372	1.158.582	-0,2	20-24
KAHVE VE BAHARAT	304.681	481.669	934.821	94,1	1-10
DİĞER BİTKİSEL YAĞLAR	636.680	493.823	756.566	53,2	0-10
DİĞER PASTACILIK ÜRÜNLERİ	578.992	439.929	170.611	-61,2	5-67
MISIR	215.897	137.496	108.458	-21,1	1-17
MERCİMEKLER	85.564	85.347	66.374	-22,2	2
NOHUT	39.066	77.210	29.039	-62,4	2
YENİLEN ÇEŞİTLİ GIDA MÜSTAHZARLARI	6.182	50.223	16.857	-66,4	6-25
BULGUR	23.956	11.698	14.163	21,1	79
MARGARİN	0	17.067	11.081	-35,1	7-30
DİĞER DEĞİRMENCİLİK ÜRÜNLERİ	239	8.449	6.429	-23,9	6-151
FASULYE	0	1.248	3.918	213,9	0-216

MISIR YAĞI	0	0	2.925	-	5-6
PİRİNÇ	0	0	1.065	-	190-766
DİĞER HUBUBAT	0	0	620	-	0-5
İRMİK (BUĞDAYDAN)	111	554	159	-71,3	21-151
BUĞDAY UNU	3.112	8.293	0	-100,0	66
NİŞASTALAR, İNÜLİN	0	10.244	0	-100,0	3-262
SOYA FASULYESİ	0	0	0	-	0
AYÇİÇEĞİ TOHUMU	3.610	2.993	0	-100,0	0
ŞEKER	0	0	0	-	13-54
TOPLAM	55.169.884	53.263.566	59.571.123	11,8	

Kaynak: TÜİK, Market Access Map 2020 (Mayıs)

Türkiye'nin hububat, bakliyat, yağlı tohumlar ve mamulleri sektöründe Japonya'ya en çok ihracat yaptığı ürün makarnadır. İlgili ülkeye makarna ihracatımızın %99'unu oluşturan GTIP 1902.19 (pişmemiş makarna, doldurulmamış veya başka şekilde hazırlanmamış, yumurta içermeyen) için Japonya dünya ithalat sıralamasında 4. sıradadır ve Japonya'nın bu GTIP'de dünya ithalatındaki payı %5,6'dır. Trademap verilerine göre, birim fiyatımız ton başına 830 \$ olmakla birlikte Japonya'nın ortalama ithal birim fiyatından (1.635 USD/ton) ve ilk onda rakibimiz olan diğer ülkelerin ihrac birim fiyatından düşüktür. İtalya 1.125 \$/ton, Çin 2.907 \$/ton, G. Kore 3.507 \$/ton birim fiyata ürünlerini ihrac ederken, rakibimiz bile olamayacak Vietnam 3.700 \$/ton, Tayvan 3.035 \$/ton birim fiyat ile pazara girmektedir. Japonya'nın, 1 Şubat 2019'da EPA⁵'yi (Ekonomik Ortaklık Anlaşması) yürürlüğe aldığı AB'ye ve Trans Pasifik Ortağı Vietnam'a uyguladığı vergi oranı düşük olup, ilk ondaki diğer ülkelere aynı oranda vergi uygulamaktadır. Türkiye'nin pazarda yer edinmesinde, ucuz fiyat dışında bir diğer önemli faktör meşhur bir Japon gıda firmasının Türkiye'de ortak yatırımdır. Pazarda hakimiyeti arttırmamızın yolu, birim fiyat politikamızı gözden geçirmemizden geçmektedir.

Geleneksel Japonya mutfağında makarna kullanılmamakla birlikte 2. Dünya Savaşı sonrası yemek kültüründeki değişim ile tüketimi yaygınlaşmış ve 1980'ler öncesinde "makarna patlaması" yaşanmıştır. Bununla birlikte, Japonya makarna tüketiminin yaklaşık %50'sini ithal etmektedir. Toplam yıllık tüketiminin de 285 bin tona ulaştığı görülmektedir. Tüketimin

⁵ 1 Şubat 2019'da, dünya ekonomisinin üçte birini kapsayan dünyanın en büyük açık ekonomik bölgesi olan Avrupa Birliği ile Japonya arasında Ekonomik Ortaklık Anlaşması (EPA/ Economic Partnership Agreement) yürürlüğe girdi.

yaklaşık %90'lık bölümünü uzun (spagetti) makarna oluşturmaktadır. Spagetti çeşidi makarnalar genellikle 300 gr, 350 gr, 500 gr veya 1 kg'lık paketler halinde satışa sunulmaktadır. Son dönemde, 3 veya 5 adet 100 gr'lık buketler halinde paketlenmiş ürünlere raflarda yer verilmekte; ürün fiyatları pişirme süreleri (kalınlıkları) ve protein oranı gibi özelliklere göre farklılık gösterebilmektedir. Japon tüketicilerin en fazla spagettiye tercih ettiği gözlemlenmektedir. İthalat verileri bu tespiti doğrulamaktadır. Zira ithalatta spagetti %92,5 paya sahip iken makarna %7,5 paya sahiptir. Perakende zincirleri genel itibariyle makarnayı kendileri ithal etmeyip, ithalatçıdan veya gıda toptancılarından almaktadır. Ayrıca, İtalyan restoranları, Japon-İtalyan sentez spagetti restoranları ve hazır yemek firmaları da ithalatçı veya yerel toptancıdan alış-veriş yapmaktadır.

Japonya'nın Makarna İthalatındaki Başlıca Ülkeler (1.000 \$)

Ülkeler (İlk 10)	2015	2016	2017	2018	%Pay
İtalya	91.377	93.950	91.593	82.065	25,4
Çin	73.818	65.795	69.477	68.071	21,1
G. Kore	18.028	22.189	26.063	42.418	13,1
Türkiye	32.496	47.690	45.390	40.369	12,5
ABD	36.129	30.199	29.827	29.983	9,3
Tayland	22.746	23.038	23.854	25.762	8,0
Vietnam	15.007	17.444	19.882	21.081	6,5
Belçika	1.547	1.485	2.616	2.714	0,8
Tayvan	2.023	2.089	2.117	2.424	0,8
Yunanistan	2.444	3.085	2.663	2.397	0,7
Genel Toplam	304.471	313.728	320.385	323.018	100

Kaynak: Trademap, 2020 (Mayıs)

Japonya'nın diğer yağlı tohumlar ithalına bakacak olursak, kolza⁶ tohumları (kırık olsun olmasın) (GTIP 1205) ilk sırada gelmektedir. Japonya'nın dünya kolza ithalatındaki payı %10,6 olup, dünyada üçüncü sıradadır ve bu konudaki ithalatı, toplam yağlı tohumlar ithalatının %30'una denk gelmektedir. Türkiye'den ise çoğunlukla diğer yağlı tohumlar ve meyvalar

⁶ Kolza, kanola üretmek için kullanılmaktadır. Kanola, kolzanın ıslahı sonucu elde edilmiş, canlılara zararlı olarak erüsik asit ve glukosinolat içeren bir bitki türüdür. Yağı, bitkisinin aksine, zararlı olmadığından insanlar ve çiftlik hayvanları için gıda maddesi olarak kullanılmaktadır.

(kırılmış olsun olmasın) (GTIP 1207), ekim amacıyla kullanılan tohum, meyva ve sporlar (GTIP 1209) ithal etmektedir. Japonya'nın bu GTIP'ler için bize uyguladığı vergi oranı sıfırdır. İthalatının %11,5'ini GTIP 1207'den (bu ürünün dünya ithalat sıralamasında da üçüncüdür), %8'ini de GTIP 1209'dan gerçekleştirmektedir. GTIP 1207 ithalatının %1,7'sini, GTIP 1209 ithalatının da %0,8'ini Türkiye'den gerçekleştirmektedir. Uzun ve sağlıklı yaşam olgusu ile anılan Japonya için, bu tarz gıda ürünleri önem arz etmektedir.

Japonya'nın Diğer Yağlı Tohumlar İthalatındaki Başlıca Ülkeler (1.000 \$)

Ülkeler (ilk 10)	2015	2016	2017	2018	%Pay
Kanada	1.125.950	1.045.102	1.161.529	1.113.532	34,9
ABD	620.502	554.329	608.976	652.559	20,4
Çin	409.676	500.039	480.505	477.943	15,0
Avustralya	350.315	246.420	260.251	297.521	9,3
G. Kore	85.479	108.938	132.055	118.714	3,7
Nijerya	97.089	58.358	31.390	62.618	2,0
Şili	47.165	47.959	52.616	57.504	1,8
G. Afrika	22.145	29.324	39.301	48.076	1,5
Burkina Faso	40.818	12.911	39.921	41.488	1,3
Almanya	19.955	18.409	30.064	25.223	0,8
...	...	...	...	...	
31. Türkiye	11.185	11.372	8.005	5.795	0,2
Genel Toplam	3.203.524	2.951.765	3.140.132	3.192.054	100

Kaynak: Trademap, 2020 (Mayıs)

Japonya'nın tatlı bisküvi ve gofret ithalatı çok yüksek olmamakla birlikte, ihtiyacının %50'sini Çin, Malzeya ve ABD'den karşılamaktadır. Türkiye'nin bu üründe Japonya'ya ihracatında ciddi bir artış görülüyor olup, TÜİK verileri doğrultusunda 2019 yılı artışımız %255'dir. Trademap verilerine göre 2018 yılında Japonya'nın tatlı bisküvi ve gofret ithalatından aldığımız pay %0,3'dür.

Japonya'nın Tatlı Bisküvi ve Gofret İthalatındaki Başlıca Ülkeler (1.000 \$)

Ülkeler (İlk 10)	2015	2016	2017	2018	%Pay
Çin	96.676	99.193	102.156	100.974	26,1
Malezya	27.915	47.526	49.689	49.995	12,9
ABD	59.936	39.089	41.147	40.764	10,5
Tayland	26.101	26.298	26.993	26.973	7,0
Fransa	12.048	13.572	20.156	22.751	5,9
Vietnam	14.585	16.311	18.081	21.716	5,6
İtalya	12.311	13.871	18.365	17.090	4,4
Endonezya	889	6.540	13.180	14.784	3,8
Hollanda	3.990	5.493	10.855	13.723	3,5
Belçika	6.974	7.807	9.287	13.070	3,4
...	...	...	...	...	
24. Türkiye	71	665	1.063	1.319	0,3
Genel Toplam	321.765	333.835	371.976	387.521	100

Kaynak: Trademap, 2020 (Mayıs)

Türkiye,Japonya'ya Kakao ve Kakao Müstahzarları Sektörü'nden sadece GTIP 1806 (Çikolata ve kakao içeren diğer gıda müstahzarları) ürününü ihraç etmektedir. Japonya'da bu ürün gamındaki ithalatının %60'ını GTIP 1806 üzerinden gerçekleştirmektedir. Bu ürün için Türkiye'ye uygulanan vergi %23 olup, çok yüksektir ve diğer ülkelere de yüksek vergi oranları uygulamaktadır. Bu konudaki ithalatının %40'ını Singapur ve Belçika'dan gerçekleştirirken, Türkiye'den gerçekleştirdiği ithalat artışa rağmen %0,8 oranında kalmaktadır. Japonya'nın ilgili ürünü ithal ettiği ülkelerin çoğu (ilk sıradaki Singapur dahil), ihracat sıralamasında Türkiye'nin gersinde kalmaktadır. Türkiye'nin potansiyeli, ihracatından fazladır.

Japonya'nın Çikolata ve Kakako içeren Diğer Gıda Müstahzarları İthalatındaki Başlıca Ülkeler (1.000 \$)

Ülkeler (İlk 10)	2015	2016	2017	2018	%Pay
Singapur	163.359	138.293	143.962	140.636	23,0
Belçika	70.728	74.095	77.959	89.043	14,6
Fransa	43.485	48.538	58.226	54.708	9,0
ABD	55.633	53.878	57.774	49.432	8,1
İtalya	26.056	28.064	31.003	42.514	7,0
Malezya	21.566	28.854	37.406	40.018	6,5
Avustralya	32.343	29.014	37.840	39.343	6,4
G.Kore	34.962	36.981	39.017	34.590	5,7
Çin	25.297	23.814	25.751	22.644	3,7
İsviçre	16.280	16.442	17.549	18.367	3,0
...	...	...	...	...	
15.Türkiye	783	1.562	2.739	4.843	0,8
Genel Toplam	557.184	545.658	598.985	611.131	100

Kaynak: Trademap, 2020 (Mayıs)

Dünya ikincisi olduğumuz Rafine Ayçiçek Yağı ihracatında, rakibimiz AB ülkelerine daha az vergi oranı uygulanmasına rağmen, 2018 verilerine göre %17,3 pay ile ülke ithalat sıralamasında ikinci sırada yer almaktayız. Japonya'nın ilgili GTIP'de ihracatı yüksek olmamasına rağmen, sağlık yönünden faydaları arasında kalp sağlığını iyileştirme, enerjiyi artırma, bağışıklık sistemini güçlendirme, cilt sağlığını iyileştirme, kanseri önleme, kolesterolü düşürme gibi faydalar olan ayçiçek yağını, sağlıklı beslenme konusunda öncü olan Japon mutfağına doğru stratejilerle daha çok dahil edip, ihracatımızı arttırabiliriz.

Japonya'nın Rafine Ayçiçek Yağı İthalatındaki Başlıca Ülkeler (1.000 \$)

Ülkeler (İlk 10)	2015	2016	2017	2018	%Pay
İspanya	3.844	4.847	5.982	4.369	45,9
Türkiye	1.181	1.267	1.165	1.651	17,3
Fransa	1.335	1.919	2.909	1.375	14,4
İtalya	637	792	959	928	9,7
ABD	687	842	652	893	9,4

Ukrayna	0	0	121	200	2,1
Bulgaristan	25	0	28	32	0,3
Malezya	3	78	20	28	0,3
Yunanistan	0	0	34	27	0,3
Almanya	4	10	15	7	0,1
Genel Toplam	8.754	10.189	11.924	9.522	100

Kaynak: Trademap, 2020 (Mayıs)

Türk kinoası bulgur, Japon mutfağına tanıştırmamız gereken başlıca ürünlerimizden biri olup, Japonya'nın ithalatı 20.000 USD civarında seyretmektedir. Vergi oranı çok yüksek olmakla birlikte, Japonya ithalatını Türkiye'den, Kıbrıs'tan ve ABD'den gerçekleştirmektedir. Fakat 2050 yılı itibariyle, 65 yaş üstünün toplumun %39,5'ini oluşturacağı varsayıldığında, bulgur pazarda muhakkak parlatmamız gereken bir ürüne dönüşmektedir.

Türkiye'nin Japonya'ya İthalatında Başlıca Ürünler (\$)

Türkiye'nin 2019 yılında Japonya'dan gerçekleştirdiği ithalat bir önceki yıla göre %11,5 düşüş ile 3,6 milyar dolar olmuştur. Taşıtlar, elektronik ürünler, çelik ve mamülleri başlıca ithal ettiğimiz ürünlerdir ve genellikle Türkiye tarafından sanayi ürünleri ithal edilmektedir.

GTIP	ÜRÜNLER	2017	2018	2019	Pay (%) 2019	2018- 2019 Değişimi (%)
	TOPLAM	4.281.472.227	4.124.169.656	3.647.886.145	100	-11,5
8708	Karayolu Taşıtları İçin Aksam, Parça Ve Aksesuarlar	699.105.474	674.525.536	504.245.759	13,8	-25,2
8703	Binek Otomobilleri Ve Esas İtibariyle İnsan Taşımak Üzere İmal Edilmiş Diğer Motorlu Taşıtlar (Yarış	133.792.359	163.050.358	215.973.433	5,9	32,5
8507	Elektrik Akümülatörleri (Bunların Separatörleri Dahil)	127.068.628	195.108.629	199.435.223	5,5	2,2
8504	Elektrik Transformatörleri, Statik Konvertörler (Örneğin; Redresörler) Ve Endüktörler	109.292.735	163.305.801	159.483.195	4,4	-2,3
8407	Kıvılcım İle Ateşlemeli İçten	233.777.518	190.531.337	115.085.770	3,2	-39,6

	Yanmalı Doğrusal Veya Döner Pistonlu Motorlar (Patlamalı Motor)					
7225	Diğer Alaşımli Çelikten Yassı Hadde Mamulleri (Genişliği 600 Mm.Veya Daha Fazla)	44.945.757	57.642.906	88.014.447	2,4	52,7
7208	Demir Veya Alaşimsız Çelikten Yassı Hadde Ürünleri (Genişlik >= 600 Mm) (Sıcak Haddelenmiş) (Kaplanm	28.901.168	38.404.366	79.369.910	2,2	106,7
9027	Fiziksel-Kimyasal Analiz Alet-Cihazlar; Akışkanlık, Genleşme Vb Ölçü Cihazlar; Isı-Işık-Ses Ölçme Ci	61.012.968	60.574.922	65.646.322	1,8	8,4
8414	Hava Veya Vakum Pompaları, Hava Veya Diğer Gaz Kompresörleri, Fanlar, Aspiratörü Olan Havalandırmaya	64.919.128	56.641.556	62.498.568	1,7	10,3
8443	Baskı Yapmaya Mahsus Makinalar; Kopyalama Ve Faks Makinaları; Bunların Aksam, Parça Ve Aksesuarları	91.035.607	77.417.745	62.040.853	1,7	-19,9
8409	Sadece Veya Esas İtibariyle 84.07 Veya 84.08 Pozisyonlarındaki Motorların Aksam Ve Parçaları	58.257.325	65.368.050	61.295.147	1,7	-6,2
7318	Demir Veya Çelikten Vidalar, Civatalar, Somunlar, Tirfonlar, Perçin Çivileri, Pimler, Kamalar, Ronde	63.719.326	57.419.316	52.044.190	1,4	-9,4
8457	Metal İşlemeye Mahsus İşleme Merkezleri, Tek İstasyonlu Tezgahlar Ve Çok İstasyonlu Transfer Tezgahl	68.462.466	72.988.298	49.448.161	1,4	-32,3
4002	Sentetik Kauçuk Veya Sıvı Yağlardan Türetilen Taklit Kauçuk (İlk Şekillerde, Veya Levha, Tabaka, Şer	47.881.027	48.087.573	47.016.505	1,3	-2,2
8536	Gerilimi 1000 Voltu Geçmeyen Elektrik Devresi Teçhizatı (Anahtarlar, Röleler, Sigortalar, Fişler, Ku	47.776.701	47.205.017	42.381.004	1,2	-10,2
8413	Sıvılar İçin Pompalar (Ölçü Tertibatı Olsun Olmasın) Ve Sıvı Elevatörleri	70.419.434	56.806.799	41.469.774	1,1	-27,0

8479	Kendine Özgü Bir Fonksiyonu Olan Diğer Makinalar Ve Mekanik Cihazlar	35.600.297	49.179.062	41.243.411	1,1	-16,1
8704	Eşya Taşımaya Mahsus Motorlu Taşıtlar	8.283.444	2.313.403	39.539.569	1,1	1609,2
8501	Elektrik Motorları Ve Jeneratörler [Elektrik Enerjisi Üretim (Elektrojen) Grupları Hariç]	24.639.218	29.758.077	38.678.615	1,1	30,0
8429	Buldozerler, Greyderler, Toprak Tesviye Makinaları, Skreyperler, Mekanik Küreyiciler, Ekskavatörler,	402.535.321	146.845.669	37.574.500	1,0	-74,4
8708	Karayolu Taşıtları İçin Aksam, Parça Ve Aksesuarlar	699.105.474	674.525.536	504.245.759	13,8	-25,2
8703	Binek Otomobilleri Ve Esas İtibariyle İnsan Taşımak Üzere İmal Edilmiş Diğer Motorlu Taşıtlar (Yarış	133.792.359	163.050.358	215.973.433	5,9	32,5
8507	Elektrik Akümülatörleri (Bunların Separatörleri Dahil)	127.068.628	195.108.629	199.435.223	5,5	2,2
8504	Elektrik Transformatörleri, Statik Konvertörler (Örneğin; Redresörler) Ve Endüktörler	109.292.735	163.305.801	159.483.195	4,4	-2,3
8407	Kıvılcım İle Ateşlemeli İçten Yanmalı Doğrusal Veya Döner Pistonlu Motorlar (Patlamalı Motor)	233.777.518	190.531.337	115.085.770	3,2	-39,6

Kaynak: TÜİK, 2020 (Mayıs)

PAZAR İLE İLGİLİ BİLGİLER

İTHALAT REJİMİ

DTÖ'ye üye olan Japonya'da ithal edilecek ürünlerin güvenlik standartlarına uygunluğu önemli bir konu olup, ithalat rejimi de bu şekilde geliştirilmiştir. İthal edilecek olan ürünün Gümrük Genel Müdürlüğü'ne deklare edilmesi gerekmekte ve gerekli kontroller gerçekleştirildikten ve ilgili ürüne ait gümrük vergileri ödendikten sonra ithalat izni verilmektedir.

İHRACAT REJİMİ

Japonya’da ürün ihracatı yapacak olan firma veya kişi, ürünün niteliği, miktar, değer, fiyat ve diğer önemli özelliklerle ilgili olarak Gümrük Genel Müdürlüğü’ne bilgi vermesi gerekmektedir olup; söz konusu kontrol tamamlandıktan sonra ihracat izni alınabilmektedir

TARİFELER VE DİĞER VERGİLER

Tarife oranlarının Japonya Gümrük idaresi web sayfasından G.T.İ.P. bazında sorgulama yolu ile öğrenilmesi mümkün olup, ilgili link aşağıda yer almaktadır.

http://www.customs.go.jp/english/tariff/2009_6/index.htm

TARİFE DIŞI ENGELLER

Japonya’da ticarete yönelik resmi engellerin kısıtlı sayıda olmasına karşın, ülkede faaliyet gösteren çeşitli dernekler zaman zaman ülkeye ürünlerin girmesine yönelik faaliyetler gerçekleştirebilmektedir. Yine ülkede hem hava limanlarında hem de önemli deniz limanlarına kiralar oldukça yüksek seviyelerde seyretmekte olup, ürünlerin ülkeye giriş işlemlerinde önemli maliyet artışlarına neden olmaktadır.

Tarım, Japonya’da korunan önemli bir sektör olup, bazı tarım ürünlerinde kota uygulamaları mevcuttur. Hükümet gıda ürünlerinde dışarıya bağımlılığı azaltmaya yönelik stratejiler geliştirdiğinden bu sektörde liberalleşmenin sağlanmasının kısa ve orta vadede mümkün görülmemektedir.

ÜRÜN STANDARTLARI İLE İLGİLİ UYGULAMALAR

Japon Sanayi Standartları-Japanese Industrial Standarts (JIS) ve Japon Tarım Standartları-Japanese Agricultural Standarts (JAS) Japonya’da en geniş şekliyle kullanılan iki kalite standardını ifade etmektedir. JIS Standardı JIS’in işleyişi 1940 tarihli “Sanayide Standardizasyon” Kanunu’na dayanmaktadır. JIS markası, tekstil hazır giyim, ısıtıcılar, elektrikli aletler, ayakkabılar, mutfak eşyaları, spor malzemesi, müzik aletleri gibi geniş bir ürün grubunun standart, kalite, boyut ve diğer özelliklerine uygulanmaktadır.

JAS Standardı Tüketicinin çıkarlarının korunması politikasının bir gereği olarak gıda ve orman ürünlerinin kalitesi ile ilgili bir işaretleme ve sıralama sistemi oluşturulmuştur. “JAS markası” olarak bilinen standart sistemi “Japon Tarım Standartları Kanunu” ile düzenlenmiştir. Söz konusu Kanun Japonya’da üretilen veya ithal edilen tüm gıda ürünlerini kapsamaktadır. Kanun çerçevesinde yapılan düzenlemeler ürün kapsamı genişledikçe çeşitlenmektedir. JAS markası ürün listesi, içecekler, işlenmiş gıda, sıvı ve katı yağlar tarımsal mallar, orman ürünleri, et ve balık sanayi ürünleri, tarım ve orman ürünleri hammaddelerini, konserve gıda, meyve suyu, işlenmiş domates, domuz eti, jambon ve sosis gibi ürünlerin yerli ve ithal

olanlarını kapsamaktadır. JAS kuralları, standartlarla belirlenmiş ürünü tanımlamaktadır. Standarda konu ürünlerin pek çoğunda minimum kalite standardı belirtilmiştir. Ancak bazı ürünler için kurallar sadece kalite artırımını sağlamaya yönelik direktifleri içermektedir. İşlenmiş gıdalar için işaretleme standartları, ürünün adı, tatlandırıcıları, ağırlığı, üretim tarihi ve üreticinin adı gibi ayrıntıları talep etmektedir. Ayrıca her bir ürünün kendine özgü bir etiketlenme biçimi bulunmaktadır. Söz konusu standartların uygulanması zorunlu olmayıp, ancak tüketicinin ithal edilen ürünü tercih etmesi amacıyla, ithalatçı firmaları bu standartları uygulama yoluna sıkça gitmektedir.

DAĞITIM KANALLARI

Japonya'nın dağıtım sistemi 1960'lardan itibaren çeşitli değişimlerden geçmiştir. Öncelikle büyük süpermarket zincirleri ile başlanmış, sonra belli başlı imalatçılar özellikle otomotiv, elektrikli ev aletleri ve kozmetik konusunda kendi toptan ve perakendeci ağlarını kurmuşlardır. Bilgisayar devrimi ise çok daha yaygın bir dağıtım sistemine geçişin bir diğer faktörü olmuştur. Zira sipariş, arşivleme, envanter ve diğer günlük işlemler otomasyona bağlanmıştır. Bunun yanı sıra pek çok mağazanın kendi toptancı, merkez ofis ve bankaları ile online bağlantıları bulunmaktadır. Dağıtımın üretkenliği açısından bakıldığında ise perakendecilerde, çalışan başına gerçekleşen yıllık satış diğer endüstrileşmiş ülkelerden daha yüksek ya da eşit ölçüde gerçekleşmekte, aynı durum toptancılar için değerlendirildiğinde Japonya diğer ülkelerin önüne geçmektedir.

JAPON DAĞITIM SİSTEMİNE ÖZGÜ UYGULAMALAR

Japon dağıtım sistemine özgü çeşitli uygulamalar bulunmaktadır, bunlara kısaca değinmekte yarar görülmektedir. Bunlar; tatene-liste fiyatları, henpin-satılmayan ürünün iadesi, keiretsu-bağlı şirketler grubu ve detaylı bir geri ödeme sistemi uygulamalarıdır.

Tatane: Liste fiyatı sistemi; bu sistem Japon iş piyasalarında yaygın olarak kullanılmaktadır. Üreticiler ürünleri için her bir dağıtım aşamasında ve nihai satış aşamasında "üreticinin teklif ettiği fiyat" şeklinde ifade edilen bir standart fiyat tespit etmektedir. Bu yöntemin çeşitli avantajları bulunmaktadır: Üreticiler kolaylıkla kendi ürünlerinin fiyatının düşmesini engellemekte ve kar marjlarını makul bir düzeyde tutmayı başarmaktadır. Aynı zamanda bu uygulama tüketiciye satın alma sırasında ürünün gerçek fiyatı ile ilgili net bir fikir vermektedir. Sistemin fiyatları sabitleştirmek gibi bir dezavantajı da bulunmaktadır. Japonya'da Anti-Tekel Yasası tek fiyat uygulamasını yasaklamıştır. Ancak kozmetikler, eczacılık ürünleri, kitaplar ve plaklar bu yasadaki muaf tutulmuştur.

Henpin: Satılmayan ürünün iadesi sistemi; satılmayan malın perakendecilerden toptancılara, toptancılardan üreticiye geri gönderilmesi uygulamasına Japonca'da henpin denilmektedir. Japonya'da satılmayan ürünler üreticiye geri döner. Dağıtım kanalındaki alıcı ve satıcılar satın alınmayan ürünün riskini paylaşırlar. Bu durumun büyük perakendecilerin dağıtım sistemi içinde güçlenmelerine neden olabileceği gibi, aynı zamanda perakendecilerin kendi satışlarını artırmaya yönelik faaliyetlerini teşvik etmeyi engellemesi gibi bir sakıncası da bulunmaktadır. Ayrıca maliyet yapısı daha az şeffaf olduğu takdirde rekabetin olumsuz etkilenebileceğine dair bir inanış da bulunmaktadır.

Geri Ödeme Sistemi: Bu sistem Japonya'ya özgü olmamakla birlikte bazı farklılıklar içermektedir. Japonya'da belirlenen bir dönemin sonunda ödeme yapılmaktadır. Japon sisteminde iş ilişkilerinin uzun ve devamlı olacağı inanışı hakim bulunmaktadır. Bu, satışları teşvik etmek olarak değerlendirilebileceği gibi, satılmayan ürünün iadesinde olduğu gibi perakendecilerin daha başarılı olma çabalarını sınırlayan bir unsur haline de dönüşebilmektedir.

Keiretsu: Bağlı şirketler grubu; söz konusu firmalara son yıllarda kozmetik, elektrikli ev aletleri ve otomotiv endüstrisinde daha çok rastlanmaktadır. Bu sistem üreticilerin kendi ürünlerini pazarlama amacı ile kendi satış ağlarını kurup, ürünlerini kendi kanallarından satışa çıkarmalarını ifade etmektedir. Üretici ve dağıtımçıların dikey ilişkisi, perakendecilerin tüketicilere sundukları hizmetleri geliştirmelerine yardımcı olmak açısından olumlu bir yaklaşım olarak kabul edilmektedir. Buna ek olarak tüketici bilgilerini direkt olarak üreticiye ileten ve geleceğe göre tasarlanarak ürünün tüketici tercihlerine göre daha fazla şekillenmesine imkan tanıyan ayrı bir kanal da oluşturulmaktadır.

Sistem içindeki bilgi akışı 2 yönlü olmaktadır. Üreticiler etkin bir şekilde perakendecilere bilgi iletebilmektedir.

Görüldüğü üzere toptancılar, üreticiler için satış acentesi, perakendeciler için satın alma acentesi olarak çift taraflı bir işlevi yerine getirmektedirler. Ana yapısı itibarıyla aynı olmakla birlikte dağıtım sistemi tüketim malları ve sermaye malları için farklılık göstermektedir. Yapılan işlemin hacmine bağlı olarak dağıtım sisteminin bazı aşamaları elimine edilebilmektedir. Örneğin üreticiler direkt olarak perakendecilere satış yapabilmektedir.

Japon tüketiciler taze gıda ihtiyaçlarını kendilerine en yakın satıcıdan günlük olarak almaktadırlar. Bu gerçek, çok sayıda küçük işletmenin ortaya çıkmasına neden olmuştur. Gıda ve içecek satanlar, perakendeciler arasında çoğunluğu oluşturmaktadır.

DAĞITIM KANALLARININ SEÇİMİ

Yabancı ürünler çeşitli kanallarda Japonya'ya ithal edilebilmektedir. Söz konusu kanalların başlıcaları şu şekilde özetlenebilmektedir.

İthalat Acenteleri;

Söz konusu acenteler gümrük işlemlerini yürütüp, ulaştırma sorunlarını çözümlenerek ayrıca malın toptancılara ya da satıcılara hatta tüketicilere ulaşmasını sağlamaktadırlar.

Uzmanlaşmış Ticaret Şirketleri (Specialized Trading Companies);

Söz konusu şirketler kendi alanlarına giren konularda ithalat yapmaktadırlar. Bu gibi şirketler satış sonrası hizmetler ve kullanıcının eğitilmesi gibi hizmetler de vermektedirler.

Genel Ticaret Şirketleri (General Trading Companies)

Japonya'nın Genel Ticaret Şirketleri sanayi ürünleri pazarlaması alanında güç kazanmışlardır. Söz konusu şirketler çeşitli alanlara hitap etmektedirler. İstendiğinde mali yardım sağlayabilmekte ve genellikle geniş ölçekli projelerin organizasyonu ile ilgilenmektedirler. Bu gibi şirketler birden fazla müşteriye aynı anda hitap edebilmektedir.

Ürün/Pazarlama İşbirliği;

Japonya'da ürün tanıtımının ve dağıtımının bir diğer yolu ise Japon şirketi ile ortak teşebbüs kurmaktadır.

İlgili Alanlardaki Üreticiler;

Ürünün çok yakından ilgili olduğu bir alanda ya da rekabetçi olmayan bir alana ait dağıtım kanallarını kullanması yolu ile pazarlanması mümkün olabilmektedir.

Satış Büroları;

Bazı yabancı ihracatçılar Japonya'daki ithalat ve pazarlama faaliyetlerini yürütmek için kendi satış bürolarını kurmaktadır.

Sonuç olarak; Japonya'da yukarıda değinilmiş olan konular esas itibariyle geçerli kalmak şartı ile her bir ürünün kendine özgü bir dağıtım sistemi bulunmaktadır.

TİCARETİ ETKİLEYEN KÜLTÜREL FAKTÖRLER

İşadamları ilk karşılaştıklarında mutlaka kartvizit (meishi) alışverişinde bulunurlar. Alınan kartvizitin okunduktan sonra kaldırılması adettendir. Okunmadan cebinize ve çantanıza konulması saygısızlık olarak yorumlanır. Japon işadamları resmi belgelerde genel olarak imza yerine kişisel mühürlerini kullanırlar. Kartvizitlerinizde eğitiminiz, profesyonel nitelikleriniz ve iş unvanınız gibi özelliklerin de yer alması önemlidir. Gerekli tanıştırmalar yapıldıktan sonra kartvizitinizi herkese sunmanız gerekmektedir. Kartvizitin iki elle birlikte sunulması nezaket göstergesidir. Kartvizitin karşı tarafça okunabileceği dilde olan kısmı uzatılmalıdır. Alıcı da kartviziti çift eliyle alacaktır. Ayrıca kartviziti birkaç saniye iyi bir şekilde inceledikten sonra kartı muhafaza yerine konulmalıdır. Kartviziti aldıktan sonra hemen acele bir şekilde arka cebinizdeki cüzdanıza koymanız, kişinin kartının üzerine de herhangi bir şey dökülmesi ve yazılması saygısızlık olarak nitelenebilir. Japon firmalarında kararların çoğunluğu konsensusla alınır. Öncelikle bilgi informal ortamlarda değiş tokuş edilir. Yabancıların Japon karar verme sürecini yavaş bulmalarına rağmen bir kez karar verildikten sonra hemen harekete geçilir. Bu ülke iş adamları ile ilişkilerde herkesin karar vermesine olanak sağlayacak ölçüde zaman ve sabır gösterilmesi tavsiye edilmektedir.

Toplantılar sırasında Japon hitap tarzının inceliklerine dikkat edilmeli gerektiğinde baş eğerek selam verilmelidir. Diğerlerin tutum ve davranışları gözlenerek mevcut hiyerarşik yapıya uygun hareket edilmelidir. Yabancıların önünde iş arkadaşlarını eleştiren tutumlar da Japonlar tarafından hoş karşılanmamaktadır. Dakik olmak da son derece önemlidir.

PASAPORT VE VİZE İŞLEMLERİ

Japonya'nın ülkemize ait vize uygulaması bulunmamakta, Diplomatik, Hizmet, Hususi ve Umuma Mahsus Pasaport hamilleri vizeden muaftır. Ancak 2007 yılının sonlarına doğru, uluslararası terörizm önlemleri çerçevesinde, ülkeye giriş yapan tüm yabancıların resmi çekilmekte ve parmak izleri alınmaktadır. Bu uygulamaya 16 yaşından küçük çocuklar, diplomatlar ve Japonya'da oturma izni bulunan kişiler dahil edilmemiştir.

RESMİ TATİLLER VE ÇALIŞMA SAATLERİ

Bu ülkeye bir seyahat planlıyor iseniz tatil günlerini ve mevsimsel olayları bilmeniz gerekir:

1 Ocak-Gantan-Yeni Yıl

Ocak ayının 2. Pazartesi'si- Seijin no Hi- gelen yaş günü

11 Şubat- Kenkoku/kinenbi- Milli gün

21 Mart-Shunbun no Hi- Bahar Noktası Günü (gün yıla göre değişebilir)

29 Nisan-Showa günü- eski İmparator Showa'yı anma günü

3 Mayıs- Kenpo Kinenbi- Anayasa Günü

4 Mayıs- Kokumin no Kyujitsu- Yeşil Gün

5 Mayıs- Kodomo no Hi- Çocuk Günü

Temmuz'un üçüncü Pazartesi'si- Umi no Hi- Denizcilik Günü

Eylül'ün üçüncü Pazartesi'si - Keiro no Hi- Yaşlılara saygı günü

23 Eylül-Shubun no Hi- Sonbahar Noktası (gün yıla göre değişebilir)

Ekim'in ikinci Pazartesi'si -Taiki no Hi- Sporlar Günü

3 Kasım- Bunka no Hi- Kültür Günü

23 Kasım- Kinro Kansha no Hi- İşçiler Şükran Günü

23 Aralık- Tenno Tanjobi- İmparatorun Doğum günü

Temmuz ortası- Ağustos ayları boyunca yaz tatili dolayısıyla seyahatlerin yoğunlaşması nedeniyle, bu dönemde yapılacak seyahatlerde rezervasyonun önceden yapılması önem arz etmektedir.

Yeni yılda genellikle tüm Japonya'da tüm müze ve restoranların çoğu kapalı olup, bu süre 3-4 gün uzayabilmektedir. Ancak diğer tatil günlerinde müzelerin çoğu açıktır. Ulusal bir tatilin bir Pazar günü olması durumunda, onu izleyen Pazartesi de tatil olarak kullanılmaktadır.

Yine 29 Nisan- 5 Mayıs arası Altın Hafta Kutlamaları ile Ağustos ortasında bir hafta boyunca kutlanan Obon Festivali dolayısıyla seyahatlerin daha yoğun olarak gerçekleşmesi nedeniyle, tren ve diğer toplu taşıma araçlarında yoğunluk yaşanabilmektedir.

KULLANILAN LİSAN

Japon işadamları genellikle iş görüşmelerini Japonca yapmayı tercih etmektedir. Ancak ülkede genç nesillerin yurt dışında okuyup, iş kurlmaları dolayısıyla özellikle İngilizce de de iş görüşmelerinde kullanılan bir dil olmaya başlamıştır.

KAYNAKÇA

“CIA, *The World Factbook*”, erişim Mayıs, 2020, <https://www.cia.gov/library/publications/resources/the-world-factbook/geos/ja.html>

“Dış İşleri Bakanlığı, *Japonya Siyasal İlişkileri*” erişim Mayıs, 2020, <http://www.mfa.gov.tr/turkiye-japonya-siyasi-iliskileri.tr.mfa>

“IMF, *Countries, Japan*”, erişim Mayıs, 2020, <https://www.imf.org/en/Countries/JPN>

“Ticaret Bakanlığı *Japonya Ülke Bilgileri*”, erişim Mayıs, 2020, <https://ticaret.gov.tr/yurtdisi-teskilati/doqu-asya/japonya/genel-bilgiler>

İhracat-İthalat Verileri, 2020. New York: International Trade Center (ITC) – Trade Map.

İhracat-İthalat Verileri, 2020. Ankara: Türkiye İstatistik Kurumu (TÜİK).